

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньою програмою
«Облік, аудит і податковий консалтинг»**

**на тему: «Облік, контроль та аналіз основних засобів:
теоретико-методичні засади та діюча практика
(на прикладі ПАТ «Одескабель»)»**

Виконавець:

студент IV курсу ЦЗВФН

Майстерюк Олександр Анатолійович _____

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент

Семенова Катерина Данилівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Головною метою будь-якого підприємства є отримання якомога більшої суми прибутку, що вимагає прийняття економічно обґрунтованих, раціональних та своєчасних рішень. Тому велике значення для цього мають бухгалтерський облік, аудит і аналіз. При цьому вони повинні безперервно відображати весь процес діяльності підприємства.

Ключову роль у діяльності будь-якого суб'єкта господарювання відіграють основні засоби. Підприємство необхідно забезпечити не лише сировиною, матеріалами та робочою силою, а й необхідними основними засобами, такими як будівлі, споруди, транспортні засоби тощо.

Сучасний прогрес у виробництві та потреба в забезпеченні конкурентоспроможності продукції або послуг вимагають технічного оновлення підприємства, його реконструкції та модернізації основних засобів з метою підвищення продуктивності машин і устаткування, а також розширення виробничих можливостей. Усе це передбачає поліпшення якості облікової інформації про стан, рух та використання основних засобів.

Якщо менеджмент підприємства має чітке уявлення про роль, яку відіграє кожен елемент основних засобів у виробничому процесі, якою є ступінь їх фізичного та морального зносу, як впливають фактори на використання основних засобів, то в цьому випадку можна виявити основні шляхи та розробити заходи щодо підвищення ефективності використання основних засобів і наявних виробничих потужностей. Усе це в свою чергу забезпечує зниження витрат на виробництво продукції і зростання продуктивності праці.

Саме ефективне використання основних виробничих засобів є тим важливим фактором, що впливає на збільшення випуску продукції.

Усе наведене вище підкреслює актуальність теми дослідження.

Метою роботи є узагальнення теоретичних основ і діючої практики обліку, контролю та аналізу основних засобів господарюючого суб'єкта, виявлення механізмів їх подальшого удосконалення для забезпечення ефективності функціонування у сучасних умовах ведення бізнесу.

Для досягнення мети у ході роботи окреслені та вирішені такі завдання:

- розкрити економічну сутність основних засобів та їх класифікації, розкрити сутність амортизації та методів її нарахування;
- визначити спільні риси та встановити відмінності між обліком основних засобів, що здійснюється за національними та міжнародними стандартами;
- надати загальну характеристику ПАТ «Одескабель»;
- розглянути порядок здійснення операцій з обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві;
- дослідити організацію та основні принципи проведення внутрішнього контролю основних засобів, запропонувати напрями його удосконалення;
- надати економічну характеристику ПАТ «Одескабель» та проаналізувати стан і ефективність використання основних засобів;
- визначити резерви підвищення ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є процеси обліку, контролю та аналізу основних засобів на ПАТ «Одескабель».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні підходи до забезпечення обліку, контролю та аналізу руху, стану й ефективності використання основних засобів на підприємстві у сучасних умовах господарювання.

Для вирішення поставлених у кваліфікаційній роботі завдань використані такі загальнонаукові та специфічні **методи** дослідження, як: методи проведення спостереження та збору первинної інформації, здійснення теоретичного узагальнення, методи аналізу та синтезу, проведення порівнянь, система методів аналізу динаміки, вивчення структури та здійснення групування. Для представлення теоретичного матеріалу та цифрових даних широко застосовувалися методи графічного, схематичного та табличного представлення інформації.

Інформаційною базою проведення дослідження виступили нормативні та законодавчі акти України, національні та міжнародні стандарти обліку та звітності, науково-методичні публікації закордонних і вітчизняних авторів з теми дослідження, первинна інформація та фінансова звітність, що відображає результати діяльності обраного для проведення дослідження господарюючого суб'єкта.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (53 найменування) та 5-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 89 сторінок. Основний зміст викладено на 70 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 17 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези: Майстерюк О. А. Особливості внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві. *Сучасні проблеми та перспективи розвитку економіки України в умовах військового стану*. Матеріали студентської конференції (10-12 квітня 2024 р.). Одеса: ОНЕУ, 2024.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні засади обліку основних засобів» здійснено критичний аналіз різних підходів науковців до визначення поняття «основні засоби», види їх вартості та методи оцінки, розглянуто класифікації основних засобів за різними ознаками залежно від поставлених завдань; охарактеризовано методи амортизації основних засобів, їх застосування на підприємствах, наведено переваги та недоліки, а також відображення амортизації в обліку; проведено порівняльну характеристику обліку основних засобів згідно національних та міжнародних стандартів. Встановлено, що між ними є спільні риси та відмінності. Тому для їх узгодження необхідно вдосконалити національну систему обліку основних засобів, враховуючи міжнародний досвід.

У другому розділі «Практика здійснення обліку та контролю основних засобів на ПАТ «Одескабель» надано організаційну характеристику досліджуваного підприємства, основні види діяльності, функціонально-організаційну структуру, охарактеризовано основні питання облікової політики, що відносяться до обліку основних засобів. Проаналізовано здійснення документального оформлення та особливості обліку руху та амортизації основних засобів. Запропоновано напрями

вдосконалення діючої системи обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві. Розглянуто основні питання організації та систему методів і прийомів проведення внутрішнього контролю основних засобів, що застосовуються на підприємстві, Представлено результати проведення внутрішнього контролю на ПАТ «Одескабель», внаслідок якого були виявлені помилки та недоліки в обліку основних засобів і надано пропозиції щодо їх усунення та недопущення в подальшому.

У третьому розділі «Аналіз ефективності діяльності та використання основних засобів ПАТ «Одескабель» проаналізовано основні економічні показники діяльності досліджуваного підприємства, встановлено, що в останні роки операційна діяльність підприємства була рентабельною, однак за всіма видами діяльності підприємство отримало збитки. аналіз платоспроможності та фінансової стійкості показав, що менеджмент повинен приймати невідкладні рішення, оскільки підприємство не можна вважати платоспроможним ні в короткостроковій перспективі, ні в довгостроковій, і в нього високий рівень фінансового ризику. Проаналізовано склад, структуру та динаміку основних засобів; встановлено, що протягом останніх років відбувається збільшення вартості основних засобів, і відбувається також підвищення ефективності їх використання. Однак знижується рівень придатності основних засобів і дуже низькими темпами відбувається їх оновлення.

ВИСНОВКИ

Дослідження процесів обліку, контролю та аналізу основних засобів на промисловому підприємстві м. Одеси ПАТ «Одескабель» дозволяє зробити такі висновки.

В умовах обмеженості ресурсів ключовим завданням для успішного функціонування підприємства стає ефективне використання всіх факторів виробництва, у тому числі основних засобів.

Основні засоби підприємства формують його виробничу міць, відображають його технічну оснащеність, вони впливають на рівень продуктивності праці. Крім того, вони впливають на обсяги виробництва продукції, собівартість виготовленої продукції, знижуючи її рівень у випадку ефективного використання, обсяг прибутку та рівень рентабельності господарюючого суб'єкта.

Дослідженням встановлено, що обираючи метод амортизації, важливо мати на увазі таке: необхідно чітко розуміти значення такого вибору та утримуватися від шляху найменшого опору, щоб уникнути можливих негативних наслідків у майбутньому; враховувати конкурентоспроможність підприємства; вирішувати питання, що стосуються встановлення ліквідаційної вартості та терміну корисного використання об'єктів основних засобів; регулювати методи амортизації відповідно до стандартів та відображати їх у обліковій політиці.

Порівняльний аналіз МСБО та П(с)БО щодо обліку основних засобів показав, що між ними існують відмінності щодо мети збору інформації за цими стандартами: зокрема, за МСБО звітність готують головним чином для певного кола зацікавлених осіб та інвесторів, з метою поліпшення процесу прийняття рішень; тоді як за П(с)БО звітність готують передусім для фіскальних органів.

МСБО відображає економічні сторони діяльності підприємства та враховує професійні судження бухгалтера; НП(С)БО більше орієнтовано на документальне оформлення операцій, ніж на їх економічне оцінювання.

У сучасних умовах власники суб'єктів господарювання самостійно вирішують питання щодо того, які саме стандарти (національні чи міжнародні) застосовувати для ведення обліку. Однак, на нашу думку, ураховуючи те, що міжнародні стандарти вбирають у себе весь позитивний досвід багатьох країн, то було б доцільним розпочати здійснювати удосконалення національних стандартів, або ж прийняти рішення щодо надання міжнародним стандартам статусу національних.

Дослідження здійснювалося на базі промислового підприємства м. Одеси ПАТ «Одескабель», яке є найбільшим виробником телефонних та волоконно-оптичних кабелів в Україні та займає свою нішу серед виробників кабельної продукції. Уся продукція підприємства є сертифікованою і основний обсяг випуску її припадає на міські телефонні та волоконно-оптичні кабелі.

Відповідно до облікової політики, основні засоби ПАТ «Одескабель» обліковуються за первісною вартістю, а в балансі відображаються за залишковою вартістю, тобто за вирахуванням суми зносу.

На підприємстві здійснюється коректне відображення у бухгалтерському обліку всіх операцій з надходження та вибуття основних засобів; їх зносу, ремонтів та поліпшення; оренди. Облік основних засобів здійснюється автоматизованим способом.

На ПАТ «Одескабель» здійснюється внутрішній контроль основних засобів працівниками відділу контролінгу. Результати останнього внутрішнього контролю основних засобів, який проводився на підприємстві, показали, що їх облік ведеться з дотриманням вимог чинного законодавства, усі операції відображаються вчасно.

Однак існують певні недоліки в обліку основних засобів. Для їх подолання запропоновано такі заходи:

- звертати увагу на оформлення первинних документів, оскільки в них не завжди містяться всі необхідні реквізити;
- внутрішнє переміщення об'єктів основних засобів здійснювати із супроводженням усієї необхідної документації, зокрема Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення);
- призначити матеріально відповідальних осіб щодо кожного об'єкта основних засобів, оскільки не за всіма об'єктами вони закріплені;
- оновити Наказ про облікову політику, так як у ньому вказані застарілі норми віднесення об'єктів до складу основних засобів;
- приділяти більше уваги питанням встановлення оптимального терміну експлуатації кожного об'єкта основних засобів або окремих груп, тобто розробити нову амортизаційні політку, що дозволить формуванню фактичних витрат на утримання та обслуговування основних засобів і отримання таким чином їх об'єктивної залишкової вартості.

За результатами проведеного аналізу загальних показників діяльності ПАТ «Одескабель» зроблено висновок, що після початку військової агресії з боку сусідньої держави відбулось погіршення результатів діяльності: зменшився і чистий дохід від реалізації продукції, і показники прибутку; погіршилися також показники

ефективності діяльності підприємства: зменшилася віддача основних засобів, продуктивність праці, рентабельність продажу, хоча у 2023 році ситуація дещо покращилася порівняно з 2022 роком.

Аналіз показав, що підприємство не можна вважати платоспроможним та фінансово стійким. Протягом досліджуваного періоду у нього сформувався високий рівень фінансового ризику.

Проведений аналіз ефективності використання основних засобів дозволяє розробити шляхи її підвищення:

1) створити оптимальну структуру основних засобів шляхом доведення найбільш прийняттого співвідношення між їх активною і пасивною частинами, продовжити роботу над упровадженням нового прогресивного устаткування, здійснювати удосконалення організації інфраструктури, що в цілому позитивно вплине на рівень ефективності використання основних засобів;

2) за можливості прискорити рівень інтенсивності оновлення основних засобів, яка була на досить низькому рівні в останні роки, особливо у 2023 році, що дозволить підвищити рівень придатності основних засобів і стане основою зростання рівня їх рентабельності. У той же час доцільно розробити систему оцінки доцільності використання застарілих основних засобів, які можуть бути неефективними і негативно впливати на виробничі процеси. Вчасно проводити капітальні та поточні ремонти зношених основних засобів з метою подовження терміну їх експлуатації.

3) розробити систему заходів щодо підвищення рентабельності продажу, у першу чергу шляхом здійснення оптимізації усіх видів витрат, і в першу чергу матеріальних, сума яких у 2023 році зросла на 336,6 млн. грн. Для цього доцільно створити сучасну систему ефективну управління витратами шляхом запровадження центрів відповідальності.

Оскільки, як показав аналіз, ПАТ «Одескабель» протягом останніх років здійснювало неефективну діяльність, тобто діяльність була нерентабельною, підприємство мало чисті збитки, то пропоновані заходи щодо підвищення ефективності використання основних засобів будуть також сприяти переходу підприємства від сформованої негативної тенденції отримання збитків до отримання прибутку.

АНОТАЦІЯ

Майстерюк О. А. «Облік, контроль та аналіз основних засобів: теоретико-методичні засади та діюча практика (на прикладі ПАТ «Одескабель»»).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг».

Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – ПАТ «Одескабель».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти та практика обліку, внутрішнього контролю й аналізу основних засобів на підприємстві.

Досліджено особливості обліку та внутрішнього контролю основних засобів на ПАТ «Одескабель». Проаналізовано основні показники, що характеризують результати діяльності підприємства, визначено структуру, рух та ефективність використання основних засобів.

Запропоновано шляхи удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю на ПАТ «Одескабель», розроблено заходи та надано рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: облік, внутрішній контроль, аналіз, основні засоби, динаміка, структура, ефективність.

ABSTRACTS

Maisteriuk O. A. "Accounting, control and analysis of fixed assets: theoretical and methodological principles and current practice (on the example of Odeskabel PJSC)".

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 071 "Accounting and Taxation" under the educational program "Accounting, Audit and Tax Consulting".

Odessa National Economic University. Odesa, 2024.

The qualification work consists of three sections. The object of research is Odeskabel PJSC.

The thesis deals with the theoretical aspects and practice of accounting, internal control, and the analysis of fixed assets in an enterprise.

The peculiarities of accounting and internal control of fixed assets at Odeskabel PJSC are studied. The leading indicators characterizing the results of the enterprise's activities are analyzed, and the structure, movement and efficiency of fixed assets are determined.

Ways to improve the accounting and internal control system at Odeskabel PJSC are proposed, measures are developed, and recommendations are given to improve the enterprise's efficiency.

Key words: accounting, internal control, analysis, fixed assets, dynamics, structure, efficiency.